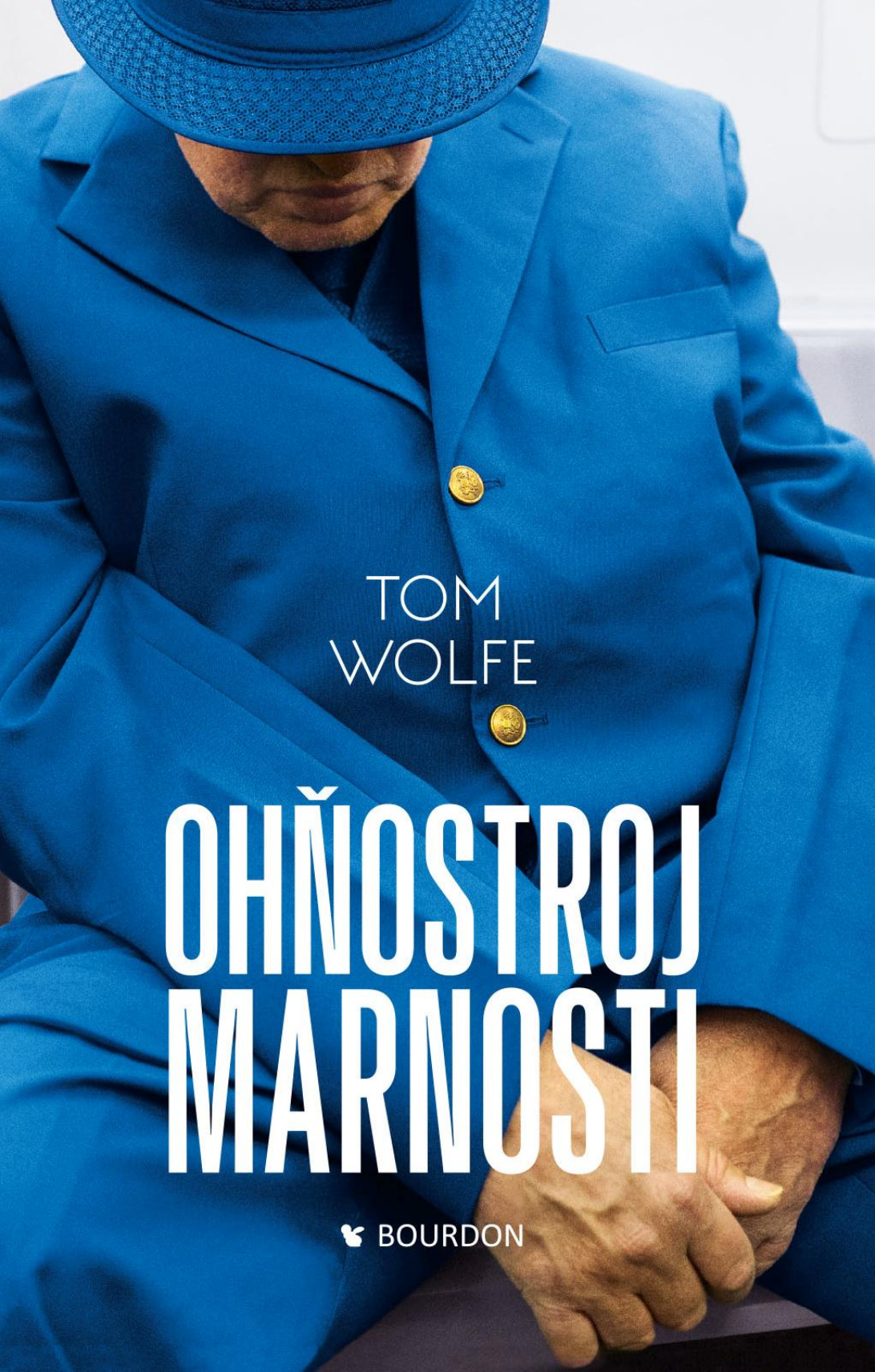

TOM WOLFE

OHŇOSTROJ MARNOSTI

BOURDON

OHŇOSTROJ MARNOSTI

THE BONFIRE OF THE VANITIES
Copyright © Tom Wolfe, 1987
Translation © Alena Byrne, 2019
Czech edition © Bourdon, 2019
All rights reserved

TOM
WOLFE

OHŇOSTROJ MARNOSTI

BOURDON

Se smeknutým kloboukem věnuje autor tuto knihu
poradci Eddiemu Hayesovi,
jenž prošel hořícími plameny,
poukazuje na jejich zářivě rudá světla.

A rád by vyjádřil hluboký vděk
Burtu Robertsovi,
jenž mu jako první ukázal cestu.

Obsah

Prolog 15
1. Vládce vesmíru 23
2. Gibraltar 41
3. Z padesátého patra 61
4. Král džungle 85
5. Dívka s hnědou rtěnkou 113
6. Vůdce lidu 149
7. Hon na kořena 173
8. Případ 203
9. Jistý Anglán jménem Fallow 219
10. Zasmušilý sobotní oběd 241
11. Slova na podlaze 257
12. Poslední z velkých kuřáků 289
13. Den zářivého úhoře 305
14. Neumím lhát 325
15. Maska Červené smrti 347
16. Irský žvásty 377
17. Protekční banka 393
18. Šůmen 413
19. Věrnost mezka 427
20. Volání shůry 437

21. Kouzelná koala 449
22. Polystyrenové buráky 463
23. V dutině 501
24. Práskači 521
25. My, porota 537
26. Smrt po newyorsku 557
27. Hrdina úlu 573
28. Na lepší místo 591
29. Dostaveníčko 601
30. Učenlivá žačka 623
31. Na solar plexus 649
Epilog 679

Prolog: Hořící podvraťák

„A potom co jako? Máme si snad říct: ‚Kašli na to, že nemáš co do huby, kašli na to, že tě střelil do zad nějakej rasistickej polda – byl u nás Chuck! Chuck přišel až sem dolů do Harlemu –'"

„Ne, něco vám povím –"

„Chuck přišel až sem do Harlemu a –"

„Něco vám povím –"

„Máme si snad říct: ‚Jasně, Chuck přišel do Harlemu a vyřeší všechny problémy černý vobce?'"

To stačilo.

Cheeej-cheeeecheeeechreeeeej.

Kdesi v publiku se ozval typický záchvatovitý, kontraaltový, kejhavý, matrónský, hurónský smích. Zvuk vycházející z tak propastných hlubin, zpod tolika nesmírných vrstev, že starosta přesně ví, jak ta ženská musí vypadat. Metrák živé váhy. Sentinel! Kejhání probere přítomné muže. Začnou vybuchovat salvami hurónského řehotu, který se mu tolik hnusí.

„Heheheheh… eheeeeheheheee-heeee. To je vono… jen mu dej, brácho… Hej…"

Chuck! Ten nestydatý drzoun – támhle stojí, hned vepředu – ho právě nazval Charliem! Protože Chuck je zkratka pro Charlieho a Charlie je odnepaměti přezdívka pro nevzdělaný ignorantský bigotní bělochy. Taková nestoudnost! Troufalost! Vedro a oslepující světla reflektorů jsou k nesnesení. Starosta musí mžourat. Reflektory televizních štábů. Starostu halí oslepující opar. Sotva dokáže rozeznat obličej toho provokatéra. Vidí obrysy vysoké postavy

a úchvatných kostnatých loketních úhlů, když muž zvedne ruce nad hlavu. A náušnici. Ten chlap má v jednom uchu velikou zlatou náušnici.

Starosta se nakloní nad mikrofon a řekne: „Ne, já vám něco povím, ano? Povím vám skutečná čísla, ano?“

„My na ty tvoje čísla kašlem, panáku!“

Řekl mu panáku! Taková drzost. „To vy jste s tím začal, příteli. Takže já vám sdělím skutečné údaje, ano?“

„Nemažte nám ty svoje numera kolem huby!“

Další výbuch v davu, tentokrát hlasitější: „Heheheheh… eheeee-heheheee-heeee … Dej mu, brácho… Jasný…. Hej! Vylízanče!“

„Za této vlády – a to jsou veřejné záznamy – tvoří procento celkového ročního rozpočtu pro město New York –“

„Fuuuuj! Chlape!“ zařve provokatér, „nelakuj nás a strč si ty numera i s tou byrokratickou rétorikou někam!“

A oni mu to baští! Taková drzost. Drzost, jež odstartuje další výbuch. S přivřenýma očima mžourá do oslepující záře reflektorů. Nepřestává oči mhouřit. Uvědomuje si ohromnou masu těl před sebou. Dav se vzdouvá až ke stropu, strop klesá dolů. Je obložen béžovými deskami s vlnkovitými zářezy, které se podél okrajů drolí. Azbest! To moc dobře pozná! Ty obličeje – očekávají ukrutnou bitku – házení dlažebních kostek. Krvácející nosy! – Chtějí vidět krev! Příští okamžik všechno rozhodne. Zvládne to! Umí si s takovými provokatéry poradit! Možná je výškou jen malé pivo, podvraťák, ale jinak je lepší, než bývával svého času jeho předchůdce Koch! Je starostou nejúžasnějšího města na zemi – New Yorku! Právě on!

„*Tak fajn!* Pobavili jste se, a teď pěkně na chvíli zavřete *klapačky*!“

To provokatéra překvapí. Vykolejí. Překvapením zmlkne. A starosta na víc nečeká. Ví, jak to ukočírovat.

„To *VY* jste položil otázku *MNĚ*, není-liž pravda? A ta vaše klaka se mohla potrhat smíchy. Jenomže *VY* teď budete mlčet a *MLUVIT* budu *JÁ* a *VY* si pěkně poslechnete *MOJI* odpověď. Je to jasné?“

„Klaka ste řek?“ Vzal chlapovi vítr z plachet, ale pořád se drží.

„Je to jasné? Takže tohle jsou statistiky pro vaši čtvrť, přímo pro Harlem.“

„Klaka?“ Ten sráč drží to slovo klaka v zubech jak pes kost.

„Statistik se nikdo nenají, šviháku!“

„Dej mu, brácho… Hej… Hej, fakta nééé!“

„Nechte mě to dokončit. *Myslíte* si –“

„Necpi nám žádný procenta z ročního rozpočtu, chlape! My chceme *práci*!“

Dav opět vybuchl. Je to horší než předtím. Většině výkřiků nerozumí – nesrozumitelná citoslovce z hlubin útrob žumpy. Ale ten hlas volající *hej*. Někde vzadu v davu nějaký křikloun řve hlasem pronikavým jako břitva.

„Hej, fakta néééé!“

Jenže neříká *fakta* ne. Říká *kaftané*!

Hej, kaftane! Ty, kaftane! Hej, kaftane!

Je šokován. Tady v Harlemu. Kaftan je v Harlemu hanlivá přezdívka pro Žida. Jak urážlivé – šokující – skandální! Někdo takovou ohavnost vmete starostovi New Yorku přímo do tváře!

Výkřiky *fuj*, syčení, mručení, hurónský smích, pískání. Chtějí vidět vyražené zuby. Vymklo se to z ruky.

„Počk–“

Není to k ničemu. Nebude ho slyšet ani přes mikrofon.

Ta nenávist v jejich tvářích. Čistý jed! Fascinující.

„Hej, kaftane! Kaftane! Obřezanče! Hej, Židáku!“

Židáku. *Obřezanče*. Jeden na něj řve kaftane a další obřezanče! Pak mu svitne. Reverend Bacon!

Tohle jsou jeho lidi. Na to dá krk. Občansky uvědomělí lidé, takoví, kteří chodí na veřejná setkání v Harlemu – občané, kterými měl Sheldon za úkol zaplnit sál – by tady nevyřvávali takové vulgární ohavnosti. Za tím vším je Bacon! Sheldon to podělal! Bacon sem dotlačil svoje lidi!

Starostu zaplavila vlna nejčistší sebelítosti. Koutkem oka zahlédl, jak se kolem v oparu světla svíjejí siluety postav televizních štábů. Kamery jim trčí z hlav jako nějaké rohy. Otáčí se s nimi na všechny strany. Jsou nadšením bez sebe! Ve svém živlu! Připraveni na pořádnou melu! Nehnuli by ani prstem. Zbabělci! Paraziti! Pijavice veřejného života!

V příštím momentě ho zaplaví vlna strašného prozření: „Tohle je konec. Nemůžu tomu uvěřit. Prohrál jsem.“

„… nechceme… vypadni… fůůůj… nech si svý… Hej, Židáku!“

Ze strany pódia se ke starostovi blíží šéf jeho ochranky v civilu Guliaggi. Starosta ho netrpělivým posunkem ruky odežene, aniž by se na něj podíval. Co tady asi tak zmůže!? Má s sebou jen čtyři lidi. Nechtěl sem napochodovat s celou armádou. Celá pointa toho

všeho byla, že starosta může v klidu zajít do Harlemu a uspořádat tam na radnici veřejné shromáždění, stejně jako to může udělat v Riverdale nebo Park Slope.

Skrz světelný opar zachytí z přední řady pohled paní Langhornové, ženy s vlasy sestříhanými do mikáda, předsedkyně občanského výboru, ženy, která ho zrovna před – kolika asi? – minutami – představila. Má našpulené rty a začíná vrtět hlavou nakloněnou ke straně, což má vyjádřit následující: „Ráda bych vám pomohla, ale jak bych mohla? Jen pohleďte na tu lidskou zlobu!" Ach ano, bojí se stejně jako všichni ostatní! Ví, že by se tomu živlu měla postavit! Po černoších, jako je ona, půjdou hned potom. A s jakou chutí. A ona to ví. Jenže slušní lidé se bojí. Neodváží se hnout ani prstem. Zpátky k vlastní krvi! Oni a my!

„Táhni domů! … Fůůůůj… Grrrrr… Hej!"

Zkusí ještě jednou promluvit do mikrofonu. „Je tohle, co – je *tohle, co* –"

Tohle je k ničemu. Jako by řval do burácení příboje. Chce jim plivnout do očí. Chce jim říct, že se jich nebojí. To kvůli vám teď vypadám špatně! Dovolíte, aby hrstka grázlů v téhle hale vrhala špatné světlo na celý Harlem! Dovolíte několika tlučhubům, aby mi nadávali do obřezanců a Židáků, a nepřeřvete *je* – naopak, vy překřikujete *mě*! Neuvěřitelné! Copak si – vy, tvrdě pracující, úctyhodní, bohabojní lidé Harlemu, vy, paní Langhornové, vy, občansky uvědomělí lidé – copak si vážně myslíte, že tohle jsou vaši *bratři*?! Kdo vám po celá ta léta stál po boku jako přítel? Židé! A vy dovolíte, aby mě tihle grázlové *uráželi*! Oni mi tady spílají, a vy *mlčíte*?

Zdálo se, že celý sál poskakuje nahoru a dolů. Pěsti ve vzduchu. Ústa otevřená. Řev a ryk. Jestli budou skákat ještě výš, začnou se hlavami odrážet od stropu.

Bude to v televizi. Uvidí to celé město. Budou to s potěšením hltat. Slintat blahem. Harlem na nohou! Jaké úžasné představení! Nejenom grázlové, zloději a podvodníci – celý *Harlem* se bouří! Všichni černoši z celého New Yorku! Teď je starostou jen *některých* občanů New Yorku! Starostou Bílého New Yorku! Upalte toho podvraťáka! Italové budou koukat na telku blahem bez sebe. Irové také. Dokonce i bílí zazobaní protestanti. Ale ti nebudou mít ani šajna, na co se dívají. Dřepí si ve svých honosných apartmá na Park Avenue a na Páté, na Východní Sedmdesáté druhé a Sutton Place

a při pohledu na to násilí se všichni rozklepou hrůzou i nadšením z toho násilí. Jak si to představení užijí. Dobytci. Vypatlaný slepičí mozky! Pitomci! *Gójové*! Nerozumíte tomu ani za mák! Vy si vážně myslíte, že je tohle pořád ještě *vaše* město? Proberte se! Nejúžasnější metropole dvacátého století! Myslíte si, že si ji udržíte svejma *prachama*?

Jen sestupte z výšin apartmá, vy generální partneři a právníci zfúzovaných společností! Tady dole je Třetí svět! Portorikánci, Indové, Haiťané, Dominikánci, Kubánci, Kolumbijci, Hondurasané, Korejci, Číňané, Thajci, Vietnamci, Ekvádorci, Panamci, Filipínci, Albánci, Senegalci a Afroameričané! Jen si zajeďte na hranice, vy bezpáteřní zázraci! Morningside Heights, St. Nicholas Park, Washington Heights, Fort Tryon – *por qué pagar más!*[1] Bronx – s Bronxem máte utrum! Riverdale není *víc* než titěrný svobodný přístav! Pelham Parkway – jenom abyste mohli projet do Westchesteru! Brooklyn – váš Brooklyn už neexistuje! Brooklyn Heights, Park Slope – malinkatý Hongkongy, nic víc! A Queens! Jackson Heights, Elmhurst, Hollis, Jamaica, Ozone Park – komu to patří? Víte to? A co je potom takový Ridgewood, Bayside a Forest Hills? Přemýšleli jste o tom vůbec někdy? A Staten Island! Vážně si vy, víkendoví kutilové, myslíte, že jste bezpečně usazeni ve svých luxusních hnízdečkách? Myslíte si, že budoucnost neví, jak se s tím *vypořádat*? A vy, zarytí zkostnatělí bílí protestanský prachači, co vymetáte kdejaký charitativní ples a sedíte si na svých poděděných prašulích ve svých apartmá s čtyřmetrovými stropy a dvěma křídly, jedním pro vás a druhým pro služebnictvo, vy si vážně myslíte, že jste nedotknutelní? A vy, německo-židovští finančníci, kteří jste se konečně doplahočili do stejně noblesních domů, abyste se tam lépe izolovali od davů ze štetlů, vážně si myslíte, že jste se tím od tohoto *Třetího světa* izolovali?

Vy nebozí tlustoprdové! Změkčilci! Rosolové! Slepice! Krávy! Jen počkejte, až budete mít za starostu reverenda Bacona a všude v městské radě a předsednictvu si bude pěkně lebedit celá ta Baconova smečka! Pak je poznáte! Moc dobře je poznáte! Přijdou pěkně za vámi až na Wall Street a Manhattan Plaza, to si tedy pište! Posadí se na vaše stoly a budou na ně bubnovat prsty! A vaše trezory vám vybílí úplně grátis –

1. Proč platit víc? (Pozn. překl.)

Co se mu to honí hlavou? To je naprosto šílené! Dočista paranoidní! Bacona nikdo nikým nezvolí. Nikdo nebude pochodovat do centra. To přece ví. Jenomže se cítí tak sám! Opuštěn! Nepochopen! Já! Jen počkejte, až už tady pro vás nebudu! Uvidíme, jak si to pak budete užívat. Necháte mě tu stát u řečnického pultu, úplně samotného, zatímco mi podělanej azbest padá na hlavu –

„Fůůůůůj! … Grrrrr… Archhhhh! … Hej! … obřezanej kaftane!“

Na jedné straně pódia propukla děsivá vřava. Světla kamer ho oslepují. Svítí mu přímo do obličeje. Všichni se strkají a šťouchají – vidí, jak jeden kameraman padá k zemi. Někteří z těch grázlů míří ke schůdkům na pódium. V cestě jim stojí televizní štáby. Snaží se jimi procpat. Strkají – strčili někoho pozadu ze schodů – starostovi muži, policisté v civilu, ten ohromný, Norrejo – Norrejo někoho strká zpátky dolů ze schodů. Něco udeří starostu do ramene. Bolí to jako čert! Spadlo to na zem – sklenice od majonézy. Napůl plná. Napůl vyjedená! Někdo po mně zrovna hodil napůl vyjedenou sklenicí od Hellmannsovy majonézy! V tom okamžiku mu mysl zahltí jediná myšlenka. Prkotina. Kdo si, ve jménu Božím, na veřejnou schůzi nosí nedojedenou sklenici od majonézy?

Zatracený světla! Na pódiu jsou lidi… tlučou kolem sebe… klasická mela… Norrejo popadl kolem pasu nějakého ohromného magora, podkopl mu nohu a srazil ho k zemi. Další dva policisté, Holt a Danforth, stojí zády ke starostovi, přikrčeni jako bránící beci tvořící ochranný val při ragby. Guliaggi je hned za nimi.

„Pojďte za mě,“ říká Guliaggi. „Vyjdeme támhletěma dveřma.“

Usmívá se? Jako by Guliaggimu na tváři pohrával lehounký úsměv. Ukáže hlavou směrem ke dveřím vzadu na pódiu. Není nijak mohutný, má malou hlavu, nízké čelo, malá úzká očička, placatý nos a široká potměšilá ústa lemovaná úzkým knírkem. Starosta zírá přímo na ta ústa. Je to úsměv? To je přece vyloučené, ale možná že ano. Ten podivný potměšilý úšklebek na rtech jako by říkal: „Doteď to bylo vaše představení, ale teď budu hvězdou já.“

A ten úsměv nějak všechno rozhodne. Starosta se vzdává svého vůdčího postu u pultíku jako generál Custer, jenž vidí, že bitvu u Little Big Hornu prohrál. Vydává se do rukou té malé žulové skály. Teď už je obklopen i ostatními – jako čtyři rohy cely kolem něj stojí Norrejo, Holt, Danforth. Všude na pódiu jsou lidi. Guliaggi a Norrejo se skrz ten dav prodírají. Starosta jim jde v patách. Všude kolem něj – spleť zuřivých tváří. Sotva půl metru od něj nějaký